

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep.

0032 OSLO

Dija siev/Deres ref.:

Mija siev/Vår ref.:

Bve/Dato:

14.04.2010

NORDLANDSUTVALGET – TA HELE NORDLAND I BRUK! – SAMISKE FORHOLD

Nordlandsutvalget avga sin innstilling ”Ta hele Nordland i bruk” 27.01.2010. Utvalget mener at høyskolene i Nordland må videreutvikle og styrke de forskningsområdene der de allerede har kompetanse eller der de har særskilte fordeler. I tillegg mener utvalget at den høyere utdanningssektoren i Nordland bør ha ambisjoner om å bli nasjonalt og internasjonalt ledende på områder hvor naturgitte eller faglige forutsetninger ligger til rette for slik satsing (jf. sammendrag s.11). Árran- lulesamisk senter slutter seg til disse perspektivene og mener at disse også må omfatte samiske forhold.

I 2006 uttrykte Sametinget¹ det som en stor utfordring:

- å transformere urfolksdimensjonens internasjonale synlighet til økt regional verdiskapning i de samiske områdene og utvikle urfolkskompetansen til et internasjonalt kompetanseprodukt, og
- at de ulike samiske områdene utvikler regional konkurransekraft gjennom utvikling av sterke kunnskapsmiljø, og dyrking av stedegne fortrinn, med sikte på å utvikle bærekraftige samiske institusjoner, der urfolk selv forsker på egne forhold og deltar i den internasjonale kunnskapsbyggingen om nordområdene på egne premisser.

Árran – lulesamisk senter og Høgskolen i Bodø har i fellesskap etablert Forskningsinstitutt for urfolksstudier² på Árran for bedre å kunne legge til rette for framtidige forsknings- og utdanningsaktiviteter i det perspektiv Nordlandsutvalget og Sametinget i det foranstående tar til ordet for, og som Árran for sin del finner i vesentlig grad å være overlappende.

Nordlandsutvalget ”foreslår at Árran får en egen plass som et studiesenter i en ny organisering” i et framtidig tettere utdanningssamarbeid i Nordland (jf. punkt 6.3 s.82-84). Árran finner forslaget svært interessant og positivt, og ser fram til å kunne integrere et framtidig studiesenter i Forskningsinstitutt for urfolksstudier og den øvrige delen av Árrans virksomhet.

¹ Jf. Sametingsrådets melding om internasjonale satsingsområder av 09.10. 2006 punktene 4.3.1 og 4.3.7. Meldingen fikk enstemmig oppslutning i Sametinget 30.11. 2006 i sak 49/06.

² Jf. utredningen ”Etablering av Forskningsinstituttet for urfolksstudier på Árran” av 17.04. 2009 og avtalen mellom Árran og Høgskolen i Bodø av 13.04. 2007 om etableringen, omtalt spesielt i punkt 3.7.3 s.52-54:

➤ <http://img7.custompublish.com/getfile.php/938052.927.trwxsrscbu/FIUS.pdf?return=www.arran.no>

Det samiske kunnskapslandskapet i Nordland er en viktig del av hele høyskolesektoren i Nordland. Samiske miljø i samiske områder i Nordland, som i andre samiske områder, har et stort behov for et høgre utdanningsnivå som kan bidra med høyt kvalifisert fagpersonell til ulike sektorer og virksomhetsområder. Det vil i første rekke innebære at utviklingen av høyskole- og universitetssektoren også er innrettet mot samiske samfunn i Nordland og at kunnskapsutviklingen som foregår her også har høy relevans for øvrige samiske samfunn i andre områder og for urfolks situasjon i nordområdene i sin alminnelighet. Ett av de sentrale trekkene ved urfolks moderne levekår er de raske endringer i en globalisert verdensøkonomi som har avgjørende innflytelse på urfolkstradisjonene og deres livsformer. I nordområdene er dette en særlig aktuell problemstilling, bl.a. fordi en utnytting av olje- og gassressursene vil berøre urfolks levekår på en direkte og grunnleggende måte. Kunnskapsutviklingen i høyskolesektoren i Nordland må derfor også være relevant og nyttig også for den internasjonale urfolksforskningen i nordområdene.

Nordlandsutvalget foreslår videre at høgskolene i Nordland slås sammen til en fusjonert enhet. Árran – lulesamisk senter slutter seg til dette forslaget av flere årsaker, deriblant:

- 1) Nordland omfattes av mange samiske bosettingsområder, fra nord til sør i fylket. Høgskolen i Narvik, Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Bodø har hver for seg et særlig ansvar for samisk kunnskapsutvikling i sine geografiske områder, men samtidig har hele høyskolesektoren i Nordland et fellesansvar. Ved å samordne den samiske kunnskapsutviklingen ressursmessig og økonomisk i én fusjonert enhet vil høyskolesektoren i Nordland i enda sterkere grad kunne være mer målrettet og dermed styrke samenes regionale handlingsrom som igjen bidrar til felles verdiskaping i og for de samiske samfunn.
- 2) Árran har gjennom mange år hatt et nært og velfungerende samarbeid med Høgskolen i Bodø. Etableringen av et felles Forskningsinstitutt for urfolksstudier er et eksempel i denne sammenheng. Etableringen er en organisatorisk tilpasning til Árrans indre utvikling og vekst ved at Høgskolen i Bodø har det faglige ansvaret, mens Árran er tillagt forvaltningen. Etableringen er samtidig en institusjonell nyskaping. Det er en institusjonell tilpasning til det utvidede samiske regionale handlingsrom som Sametinget har skapt ved å inngå samarbeidsavtaler med fylkeskommuner. Sett i dette perspektiv er etableringen av felles Forskningsinstitutt et sterkt bidrag til en utvikling av samenes institusjonelle regionale handlingsrom.
- 3) Det fremgår av de strategiske planene for Forskningsinstitutt for urfolksstudier at innholdet også er koordinering av ulike utdanningstilbud på høyere nivå og forskning. Forskningsinstitutt for urfolksstudier er således et verktøy for å oppfylle nasjonale målsettinger overfor samene som urfolk.
- 4) Samarbeidet mellom Árran og Høgskolen i Bodø er spesifikt omtalt i "Søknad om akkreditering av Høgskolen i Bodø som universitet" av november 2009 – jfr. side 15 i søknaden. Árran er kommet til et stadium i sin faglige utvikling hvor forskning og utdanning vil åpne og utvikle mulighetsrommet i en langsiktig kunnskaps- og kompetansestrategi med lokal, regional og nasjonal forankring, men også med betydelig interesse for det internasjonale urfolkssamfunnet. I et slikt perspektiv vil en tilknytning til og samarbeid med et Nordlandsuniversitet kunne gi muligheter for sterkere faglig utvikling og nettverksdannelser.

Árran slutter seg til Nordlandsutvalgets forslag om omstillingsmidler til den nye utdanningsinstitusjonen i Nordland. Omstillingsmidlene må også omfatte midler til arbeidet med den samiske dimensjonen i den nye utdanningsinstitusjonen.

Samarbeid og strategisk allianse mellom Árran og Høgskolen i Bodø

Árran vil i det følgende fremheve noen tilleggsmomenter i forhold til Nordlandsutvalgets utredning.

Høgskolen i Bodø ble i 2001 ”tillagt et nasjonalt ansvar for lulesamisk språk som ledd i lærerutdanning.” (St.meld.nr.28 (2007-2008):141). Da Stortinget behandlet St.meld. nr. 34 (2001-2002), ble det gjentatt at samisk forskning og utdanning er viktig for utviklingen av det samiske samfunn. Kunnskap om det samiske erverves gjennom kontinuerlig og strukturert forskning, og denne kunnskap formidles videre til nye generasjoner gjennom utdanningsinstitusjonene.

Det pekes videre på at forskning og utdanning i det samiske området er et nasjonalt ansvar, men understreker også betydningen av samarbeid mellom de nordiske land på Nordkalotten. Når det gjelder det lulesamiske heter det (Innst. S. nr.12 (2002-2003):

”Flertallet er oppmerksom på at det lulesamiske miljøet har markert seg gjennom et kulturelt gjenreisningsarbeid de senere årene. Det samiske miljøet ved Høgskolen i Bodø og Árran - lulesamisk senter, har etter hvert rekruttert en stor faglig bredde. Árran – lulesamisk senter driver i dag ulike aktiviteter, bl.a. innen språkutvikling, undervisning og pedagogisk/metodisk arbeid i lulesamisk språk, museumsarbeid og forskning. I tillegg driver senteret fjernundervisning i lulesamisk språk for grunn- og videregående skoler. Flertallet anser at det er behov for et målrettet og systematisk forsknings- og utviklingsarbeid i lulesamisk område. Flertallet mener det er viktig at alle involverte parter i Norge jobber målrettet innenfor lulesamisk språk og kultur både innenfor forskning og utdanning. Flertallet vurderer at Árran – lulesamisk senter har en viktig rolle innenfor utviklingen av lulesamisk språk og kultur.” (punkt 2.6 s.7).

Sametinget også har tatt til ordet for:

”I lule- og sørsamiske område er de samiske forskningsinstitusjonene små. Sametinget har økt fokus på lule- og sørsamisk forskning, og på strategisk institusjonsbygging i disse områdene. Det har vært dialog med Árran lulesamisk senter om lule- og sørsamiske forskningsnettverk for å skape synergieffekter, og saken har også blitt tatt opp med Kunnskapsministeren.” (St.meld.nr.28 (2007-2008):246-247, jf. vedlegg 1 Sametingets årsmelding 2006 punkt 8.3.2).

Høgskolen i Bodø og Árran har inngått en avtale om etablering av et Forskningsinstitutt for urfolksstudier. Etablering av et Forskningsinstitutt vil kunne få avgjørende betydning for samisk språk, kultur og identitet, ikke bare i lulesamisk område, men også i andre samiske områder i Nordland. Forskning på det samiske samfunnets utfordringer i samiske områder i Nordland vil dessuten kunne være av stor betydning for internasjonal urfolksforskning. Etablering av et Forskningsinstitutt ved Árran har både en kort og en langsiktig kunnskapsstrategi. Den kortsiktige er å bidra med en utdannings – og forskningsmessig infrastruktur i samiske samfunn i samiske områder i Nordland og den videre utviklingen av disse. Det langsiktige målet er å bygge opp et forskningsmiljø der slike samfunn er viktige

bidragsytere til samisk forskning og til internasjonal kunnskapsutvikling blant urfolk i nordområdene. Det er viktig at den kortsiktige og den langsiktige strategien sees i sammenheng.

Om forholdet til Árran er det uttalt i Høgskolens forskningsstrategi 2008-2011:

”Høgskolen i Bodø har blitt tildelt et spesielt ansvar overfor det lulesamiske miljøet. Dette inngår også naturlig i Nordområdesatsingen ved institusjonen, men nevnes eksplisitt fordi den er spesielt viktig. Våren 2007 inngikk HBO en avtale med Árran lulesamisk senter som innebar en etablering av et forskningsinstitutt lokalisert på Drag. Høgskolen i Bodø vil i strategiperioden 2008 – 2011 jobbe aktivt for å videreutvikle relasjonene til Árran og det nyetablerte forskningsinstituttet.” (HBO 2008).

Høgskolen i Bodø har som målsetting å øke forskningsinnsatsen og synligheten av egen forskning både nasjonalt og internasjonalt. For å realisere denne målsettingen er det fokusert på virkemidler og ressursstyring, som for eksempel samarbeid med lokale og regionale partnere om behovene innen samfunns-, arbeids- og næringsliv. Samarbeidet med Árran er et godt eksempel på samarbeid med lokale samiske partnere.

Med hilsen

Tone Finnesen
styreleder

Filip Mikkelsen
direktør

Gjenpart:

- Nordland fylkeskommune, 8048 Bodø
- Høgskolen i Bodø, 8049 Bodø
- Høgskolen i Narvik, Lodve Langesgate 2, 8514 Narvik
- Høgskolen i Nesna, 8700 Nesna